

Sygn.akt III AUa 767/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : sędzia Dorota Elżbieta Zarzecka

Sędziowie : Marek Szymanowski

Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant : Anna Kuklińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 grudnia 2019 r. w B.

sprawy z odwołania Z. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do rekompensaty

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 20 sierpnia 2019 r. sygn. akt III U 16/19

oddala apelację.

M. D. E. B. S. – J.

Sygn. akt III AUa 767/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 29 listopada 2019 r., wydaną na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), odmówił Z. K. prawa do przyznania rekompensaty, ponieważ nie udowodnił przed 1 stycznia 2009 r. wykonywania przez co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Z. K. złożył odwołanie od tej decyzji, zaskarżając ją w całości. Wskazał, że organ rentowy niezasadnie nie uwzględnił okresu jego pracy w szczególnych warunkach w okresach od 20 stycznia 1981 r. do 9 marca 1985 r., od 10 marca 1985 r. do 28 marca 1990 r. i od 1 kwietnia 1990 r. do 8 czerwca 1992 r. i tym samym niezasadnie uznał, że nie udowodnił on wykonywania przez co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 2009 r. Powołując się na ten zarzut, odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez przyznanie mu prawa do rekompensaty w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z 20 sierpnia 2019 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał Z. K. prawo do rekompensaty od 12 listopada 2018 r. oraz nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu prawa do świadczenia.

Sąd Okręgowy ustalił, że Z. K. urodził się (...) W okresie od 31 maja 1972 r. do 31 sierpnia 1975 r. był zatrudniony w Kopalni (...) w S. jako mechanik urządzeń górniczych pod ziemią i pracownik na powierzchni, w tym od 29 grudnia 1972 r. do 14 grudnia 1974 r. odbył zasadniczą służbę wojskową. W okresie 1 września 1975 r. do 31 marca 1976 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w K. jako kierowca, w okresie od 1 kwietnia 1976 r. do 30 września 1978 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Państwowej (...) w B. Oddziale (...) w Z. jako kierowca towarowy, w okresie od 10 października 1978 r. do 29 lutego 1980 r. był zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych w S. jako kierowca, w okresach od 1 marca 1980 r. do 16 października 1980 r. i od 20 stycznia 1981 r. do 9 marca 1985 r. był zatrudniony w (...) Usługowej Spółdzielni Pracy w (...) Zakładzie Produkcyjno-Usługowym Nr (...) w S. jako kierowca, w okresie od 17 października 1980 r. do 19 stycznia 1981 r. był osadzony w areszcie śledczym, w okresie od 12 marca 1985 r. do 27 marca 1990 r. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. jako kierowca samochodowy, w okresie od 1 kwietnia 1990 r. do 8 czerwca 1992 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) i spółka (obecnie (...) sp.j.) jako kierowca samochodu ciężarowego, w okresie od 9 czerwca 1992 r. do 31 lipca 2003 r. prowadził własną działalność gospodarczą, w okresie od 1 sierpnia 2003 r. do 31 sierpnia 2005 r. był zatrudniony w (...) S.A. T. W. w N. jako kierowca, a w okresie od 2 listopada 2005 r. do 31 stycznia 2012 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Handlowo-Usługowym (...) jako kierowca samochodu ciężarowego. Ponadto na okres od 25 grudnia 2008 r. do 22 lipca 2009 r. miał przyznane świadczenie rehabilitacyjne, zaś od zaprzestania pobierania tego świadczenia, tj. od 23 lipca 2009 r., miał przyznaną rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy, najpierw do 30 czerwca 2012 r., a potem od 1 lipca 2012 r. na stałe. Decyzją z 18 września 2014 r. odmówiono Z. K. przyznania prawa do emerytury w wieku obniżonym, gdyż nie legitymował się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. Z. K. wówczas nie skarżył tej decyzji. Ponadto Z. K. nie ubiegał się o emeryturę pomostową, której i tak by nie otrzymał ze względu na niespełnienie przez niego wszystkich przesłanek. 16 listopada 2018 r. złożył wniosek o emeryturę. Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 29 listopada 2018 r. przyznał mu emeryturę od 12 listopada 2018 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Drugą decyzją z 29 listopada 2018 r. (obecnie zaskarżoną) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił Z. K. prawa do przyznania rekompensaty, ponieważ nie udowodnił on przed 1 stycznia 2009 r. wykonywania przez co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd Okręgowy odwołał się do art. 2 ust. 5 oraz art. 21 ust. 1 i 2 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1924), które określają definicję rekompensaty i przesłanki jej przyznania. Wskazał, że do oceny pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze konieczne jest odwołanie się do przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w której wskazano, że rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w art. 32 ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4 ustawy), w tym rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Sąd Okręgowy odwołał się do § 2 i 4 rozporządzenia, a następnie wskazał, że organ rentowy uznał za udowodniony przez odwołującego staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 9 lat, 2 miesięcy i 18 dni. Organ rentowy nie zaliczył odwołującemu okresów zatrudnienia od 1 sierpnia 1982 r. do 9 marca 1985 r., od 10 marca 1985 r. do 28 marca 1990 r. i od 1 kwietnia 1990 r. do 8 czerwca 1992 r. do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Na podstawie dokumentacji z akt rentowych i akt osobowych z okresu zatrudnienia odwołującego w (...) Usługowej Spółdzielni Pracy w W. Mazowieckiem Zakładzie Produkcyjno-Usługowym Nr (...) w S., w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. i w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) i spółka (obecnie (...) sp.j.), zeznań świadków: T. M., E. P. i W. I. oraz po zasięgnięciu opinii biegłego z zakresu bhp, Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący, będąc zatrudnionym w Kopalni (...) w S. na stanowisku mechanika urządzeń górniczych pod ziemią, w Przedsiębiorstwie Państwowej (...) w B. Oddziale (...) w Z. na stanowisku kierowcy towarowego, w (...) Usługowej Spółdzielni Pracy w W. Mazowieckiem Zakładzie Produkcyjno-Usługowym Nr (...) w S. w charakterze kierowcy, w (...) Przedsiębiorstwie (...)

w B. w charakterze kierowcy samochodowego i w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) i spółka (obecnie (...) sp.j.) w charakterze kierowcy samochodu ciężarowego, przepracował w szczególnych warunkach łącznie 15 lat, 8 miesięcy i 8 dni.

Świadkowie: T. M., E. P. i W. I., zeznający na okoliczność pracy odwołującego w warunkach szczególnych i pracujący wraz z odwołującym w (...) Usługowej Spółdzielni Pracy w W. Mazowieckiem Zakładzie Produkcyjno-Usługowym Nr (...) w S. (świadek E. P.) oraz w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. (świadkowie: T. M. i W. I.), zgodnie potwierdzili, że odwołujący w ww. zakładach pracy wykonywał prace kierowcy samochodu powyżej 3,5 tony. Jeździł wyłącznie na samochodach ciężarowych marki J. lub S., często z przyczepą. Sąd uznał zeznania tych świadków za wiarygodne.

Sąd Okręgowy dopuścił też dowód z opinii biegłego z zakresu bhp. Biegły wyjaśnił czym jest praca w szczególnych warunkach i praca w warunkach szkodliwych dla zdrowia. Wskazał, że praca odwołującego w Kopalni (...) w D. na stanowisku mechanika urządzeń górniczych pod ziemią; w Państwowej (...) w B. D. Towarowo-Osobowy w Z. na stanowisku kierowcy towarowego; w Zakładzie Produkcyjno-Usługowym w S. (...) w W. Mazowieckiem na stanowiskach: kierowca samochodów marki S., kowal, kierowca (...); w Zakładzie (...) w B. D. P. w S. na stanowisku kierowcy samochodowego; w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) i Spółka w S. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego spełniała kryteria pracy w warunkach szczególnych, w rozumieniu Wykazu A Działu VIII W transporcie i łączności poz. 1 (ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie) i poz. 2 (prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów) stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Biegły uznał, że w spornych okresach odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych według ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez okres 15 lat, 8 miesięcy i 8 dni.

Sąd Okręgowy uznał, że opinia biegłego została sporządzona w sposób profesjonalny, rzetelny i kompleksowy, zaś przyjęte przez biegłego stanowisko oraz ocena co do kwalifikacji okresów zatrudnienia odwołującego było wynikiem dokładnej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym akt osobowych odwołującego, zeznań świadków oraz wiedzy i doświadczenia zawodowego, jakim biegły się legitymuje. W ocenie Sądu biegły dokonał bardzo szczegółowej analizy tych okresów zatrudnienia.

Sąd Okręgowy nie podzielił przedstawionego na rozprawie 9 sierpnia 2019 r. stanowiska ZUS, że rekompensata nie przysługuje odwołującemu, ponieważ miał on możliwość uzyskania prawa do emerytury w warunkach szczególnych w wieku obniżonym, na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd wskazał, że zastosowanie powołanego przez organ rentowy wyroku Sądu Najwyższego z 16 maja 2018 r. sygn. akt III UK 88/17 było by dla odwołującego krzywdzące, ponieważ dopełnił on obowiązku polegającego na złożeniu wniosku o to świadczenie, ale Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił mu prawa do emerytury w wieku obniżonym, a o prawo do emerytury pomostowej nie mógł skutecznie ubiegać się wobec braku spełnienia warunku posiadania wymaganego na 31 grudnia 2008 r. okresu pracy w warunkach szczególnych. Dotychczas wydana decyzja była decyzją prawomocną i wiążącą. Ponieważ od uprzednio wydanej decyzji odwołujący nie wniósł odwołania, Sąd Okręgowy nie mógł czynić odmiennych do nich ustaleń. Sąd wskazał, że w rozpoznawanej sprawie miał prawo, a nawet zobowiązany był przeprowadzić postępowanie dowodowe i poczynić własne ustalenia dotyczące stanu faktycznego. Uznał, że wyrok Sądu Najwyższego w sprawie sygn. akt III UK 88/17 nie powinien być stanowić przesądającego argumentu dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż nie odzwierciedlał jej stanu faktycznego. Rekompensata powinna być przyznana odwołującemu, z uwagi na brak możliwości uzyskania przez niego prawa do wcześniejszej emerytury, przy jednoczesnym spełnieniu warunku posiadania 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Sąd uznał, że odwołujący, pracując na stanowisku kierowcy jeździł samochodami ciężarowymi o masie przekraczającej 3,5 tony (jak J. i S. z przyczepami, które posiadały masę całkowitą mniej więcej od 12 ton do 18 ton), był stale

narażony na oddziaływanie różnych czynników zewnętrznych szkodliwych dla zdrowia, które z biegiem czasu powodowały duże prawdopodobieństwo wcześniejszej utraty zdrowia oraz uniemożliwiający świadczenie dalszej pracy. Na potwierdzenie utraty zdolności do pracy przemawiał również fakt, że odwołujący miał przyznaną rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 23 lipca 2009 r. do 30 czerwca 2012 r., a następnie od 1 lipca 2012 r. na stałe.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołujący spełnił warunki wymagane ustawą z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz wynikające z art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Praca odwołującego w okresie od 1 sierpnia 1982 r. do 9 marca 1985 r. w (...) Usługowej Spółdzielni Pracy w (...) Zakładzie Produkcyjno-Usługowym Nr (...) w S., w okresie od 10 marca 1985 r. do 28 marca 1990 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B., jak i w okresie od 1 kwietnia 1990 r. do 8 czerwca 1992 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) i Spółka, była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych. Stanowisko zajmowane przez odwołującego w okresie od 1 kwietnia 1990 r. do 8 czerwca 1992 r. było nie tylko stanowiskiem odpowiadającym pracy wymienionej w wykazie A, dziale VIII W transporcie i łączności, poz. 2 (tj. prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów), stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43). Było to jednocześnie stanowisko wymienione w zarządzeniu Nr 64 Ministra Komunikacji z 29 czerwca 1983 r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz.Urz. MB z 1983 r. Nr 10, poz. 77) w wykazie A w dziale VIII W transporcie i łączności; Transport, poz. 2 pkt 5 kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, stanowiącym załącznik Nr 1 do w/w zarządzenia. Stanowiska zajmowane przez odwołującego w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) i Spółka (obecnie (...) sp.j.) odpowiadało stanowisku wymienionemu w Załączniku Nr 1 w dziale VIII W transporcie i łączności, poz. 2 pkt 2 kierowca samochodu ciężarowego, stanowiącym załącznik do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty.

Podsumowując, Sąd Okręgowy uznał, że łączny okres pracy odwołującego w warunkach szczególnych wyniósł ponad 15 lat, dlatego spełnił on wszystkie przesłanki do przyznania mu rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Z tego względu Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał Z. K. prawo do rekompensaty od 12 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu prawa do świadczenia, o której mowa w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd wskazał, że ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji było ustalenie 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Do rozstrzygnięcia tej kwestii konieczne było przeprowadzenie postępowania dowodowego. Dopiero przesłuchanie świadków, wysłuchanie odwołującego i zapoznanie się z aktami osobowymi, pozwoliły na zaliczenie spornych okresów do pracy w szczególnych warunkach.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego. Zaskarżając wyrok w części dotyczącej punktu 1, zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 21 ust. 1 w związku z art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych poprzez przyznanie prawa do rekompensaty, mimo że Z. K. miał możliwość nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a zatem nie przysługuje mu odszkodowanie, jakim jest rekompensata. Wskazując na ten zarzut, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, znajdujących należyte oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym.

Z treści apelacji wynika, że organ rentowy podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji, że Z. K. na dzień 31 grudnia 1998 r. udowodnił 15 lat 8 miesięcy 8 dni pracy w szczególnych warunkach oraz 25 lat 7 miesięcy i 17 dni ogólnego stażu pracy.

Apelacja organu rentowego sprowadza się w istocie do dokonania odmiennej interpretacji przepisu art. 21 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych, niż ta, której dokonał Sąd Okręgowy. Organ rentowy stoi bowiem na stanowisku, że wnioskodawca nie spełnia przesłanek do przyznania prawa do rekompensaty, o jakich mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Zdaniem organu rentowego, skoro spełnia on z mocy ustawy warunki do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych, to rekompensata mu nie przysługuje.

Zgodnie z treścią art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. W myśl zaś art. 21 ust. 2, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Rekompensatę definiuje natomiast art. 2 pkt 5 tej ustawy, zgodnie z którym rekompensata jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. W celu dokonania prawidłowej interpretacji przepisów o rekompensacie, należy mieć na uwadze łącznie treść wszystkich ww. norm prawnych.

Artykuł 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ww. ustawy formułują dwie pozytywne przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej, 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat. Ponadto, z samej definicji rekompensaty wynika, że jest ona należna osobie, która utraciła możliwość nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Przesłanka negatywna została natomiast zawarta w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Jest nią nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Polega ona na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Zgodnie z art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie zaś z treścią art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r. Warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy więc rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym po 31 grudnia 1998 r. Rozumienie przepisu art. 21 ust. 2 ww. ustawy jako wyłączonego prawa do rekompensaty dla każdej osoby, która nabyła prawo do jakiegokolwiek emerytury z FUS byłoby oczywiście nieprawidłowe i sprzeczne z celem i charakterem rekompensaty. Przepis ten nie dotyczy każdej osoby uprawnionej do emerytury z FUS, lecz jedynie osób, które nabyły prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi

na wykonywanie prac w warunkach szczególnych. Pogląd ten jest akceptowany i utrwalony w orzecznictwie sądów apelacyjnych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 25 października 2017 r., sygn. akt III AUa 812/16; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22 września 2017 r., sygn. akt III AUa 529/16; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 5 maja 2017 r., sygn. akt III AUa 2047/16; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 17 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa 717/15; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa 1070/15; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 6 marca 2018 r. sygn. akt III AUa 780/17).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, skoro Z. K. nie nabył prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych ani nie nabył prawa do emerytury pomostowej, a legitymuje się okresem pracy w warunkach szczególnych, w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w wymiarze 15 lat, to spełnia wszystkie warunki do przyznania prawa do rekompensaty, o jakiej mowa w art. 21 w zw. z art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych. Przepisy te nie nakładają na ubezpieczonego żadnych dodatkowych warunków, zatem wbrew twierdzeniom organu rentowego, bez znaczenia w sprawie jest to, z jakich powodów wnioskodawca nie otrzymał prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Bezspornie utracił on możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego. W 2014 r. wnioskodawca bezskutecznie ubiegał się o prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Prawomocną decyzją z 18 września 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił mu prawa do wcześniejszej emerytury, z uwagi na niewykazanie na dzień 1 stycznia 1999 r. 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Natomiast na podstawie decyzji ZUS z 29 listopada 2018 r. wnioskodawca otrzymał prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym począwszy od 12 listopada 2018 r. W decyzji z tej samej daty organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do rekompensaty.

Wbrew zawartym w apelacji twierdzeniom organu rentowego, wnioskodawca poniósł szkodę z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, ponieważ nie nabył prawa do wcześniejszej emerytury wskutek decyzji organu rentowego, a nie przez własne zaniedbania. Ujemnych następstw czy odpowiedzialności za taki stan rzeczy nie może ponosić wnioskodawca, ponieważ wystąpił z wnioskiem o emeryturę w dniu 30 kwietnia 2014 r. i złożył wszystkie niezbędne dokumenty potwierdzające okresy zatrudnienia. Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. Nr 237, poz. 1412), organy rentowe udzielają informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym warunków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń emerytalno-rentowych. Gdyby organ rentowy po złożeniu wniosku o wcześniejszą emeryturę w 2014 r. wypełnił ciążący na nim obowiązek wyjaśnienia charakteru pracy wykonywanej przez Z. K. od 1 sierpnia 1982 r. do 9 marca 1985 r., od 12 marca 1985 r. do 27 marca 1990 r. oraz od 1 kwietnia 1990 r. do 8 czerwca 1992 r., to Z. K. uzyskałby prawo do wcześniejszej emerytury, na podstawie złożonego wniosku. Niewyjaśnienie charakteru pracy w ww. okresach mogło by ewentualnie zostać zakwalifikowane jako błąd organu rentowego, w rozumieniu art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.), z tym że wnioskodawca mógłby uzyskać prawo do wcześniejszej emerytury tylko za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, wystąpienia z wnioskiem o to prawo, o ile odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

Stanowiska Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z 16 maja 2018 r. sygn. akt III UK 88/17 czy Sądu Apelacyjnego w Białymstoku wyrażone w uzasadnieniu wyroku z 20 grudnia 2017 r. sygn. akt III AUa 522/17 nie mają odniesienia do rozpoznawanej sprawy. Sąd Najwyższy w sprawie sygn. akt III UK 88/17 stwierdził, że gramatyczna wykładnia ustawowej definicji rekompensaty jednoznacznie wskazuje, że świadczenie to dotyczy takich ubezpieczonych, którzy nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej i którzy równocześnie utracili możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to znaczy takich ubezpieczonych, którzy nie spełnili łącznie wyżej określonych warunków przewidzianych w art. 32, art. 46 lub art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych. Sąd Najwyższy uznał wprawdzie, że rekompensata, o której mowa w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych nie przysługuje osobie, która nabyła ex lege prawo do emerytury

w obniżonym wieku emerytalnym, na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie mniej jednak uznał, że nie przysługuje osobie, która nie zrealizowała tego prawa wskutek niezłożenia wniosku o emeryturę w wieku obniżonym. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo doszedł do przekonania, iż zastosowanie stanowiska Sądu Najwyższego w rozpoznawanej sprawie było by krzywdzące dla wnioskodawcy, a ponadto sprzeczne też z tezą II wyroku, ponieważ wnioskodawca dopełnił obowiązku polegającego na złożeniu wniosku o wcześniejszą emeryturę, a o prawo do emerytury pomostowej nie mógł skutecznie ubiegać się wobec braku spełnienia warunku posiadania wymaganego na dzień 31 grudnia 2008 r. okresu pracy w warunkach szczególnych. Natomiast w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku sygn. akt III AUa 522/17 – na którą powołuje się organ rentowy - wnioskodawczyni ubiegająca się o rekompensatę nie nabyła do niej prawa, ponieważ spełniała warunki do nabycia emerytury, na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela (przed 31 grudnia 2008 r. posiadała 20 lat pracy w szczególnym charakterze oraz 30 lat ogólnego stażu pracy) oraz na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (przed 1 stycznia 1999 r. posiadała ponad 15 lat pracy w szczególnym charakterze oraz ponad 20 lat ogólnego stażu pracy), zatem mogła nabyć prawo do wcześniejszej emerytury, ale nie wystąpiła do organu rentowego o przyznanie jej tego prawa.

Dlatego też, mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny oddalił apelację, na podstawie art. 385 k.p.c.

Bożena Szponar-Jarocka Dorota Elżbieta Zarzecka Marek Szymanowski